

Kappel Stubmølle (opført 1730)

Kappelvej 6 · 4900 Nakskov · www.kappelstubml.dk

Historie

Engang stod kornmøllerne tæt i landskabet. Der skulle helst ikke være mere end 4-5 kilometer til nærmeste mølle. Nu er der ikke så mange tilbage, og især er der ikke så mange tilbage af den ældste vindmølletype, stubmøllen. I hele Danmark er der kun bevaret 18 af de gamle stubmøller.

Stubmøllerne havde deres storhedstid i 1700-tallet, og det er også fra den tid, at Kappel Stubmølle stammer. På en stubmølle drejer hele møllehuset med kværn og teknik omkring stubben, der bærer møllen. På den senere mølletype, den hollandske mølle, er det kun hatten med vingerne, der drejer rundt, mens selve møllehuset bliver stående.

Kappel Stubmølle står på den plads, hvor den har stået hele tiden, siden den blev bygget ca. 1730, lidt øst for kirken, umiddelbart ved siden af den gamle helligkilde. I 1700-tallet hørte møllen til Sjunkeby. I 1800-tallet blev den matrikuleret under Vesternæs.

På Lolland-Falster er der desuden bevaret stubmøller i Østofte, på Fri-landsmuseet i Maribo, i Torkilstrup på Falster og i Stouby ved Væggerløse.

I de første 100 år af møllens funktionsperiode, fra ca. 1730 til 1844, var der kun én kværn i funktion, som blev brugt til at male mel. I 1844 blev møllen udvidet og moderniseret, sådan at mølleren kunne fremstille finere, hvidt mel. Der blev indsat en supplerende lodret aksel, som drev en skallekværn på møllens nederste loft (broloftet). Udvidelsen blev sat i værk af den daværende møller, H.C. Hertz, som fik indskåret sine initialer og årstallet 1844 i

den nye stensbjælke og den nye dobbelte møllefod.

Møllen var i drift i yderligere ca. 100 år frem til 1935. I de sidste år var der problemer med fri konkurrence fra de nye store industrimøller (dampmøller, valsemøller) i byerne, og den blev mest brugt til fremstilling af dyrefoder (grut).

I 1936 blev møllen overtaget af en selvejende institution »Kappel Stubmølle og Helligtrefoldighedskilde« ved sparekassedirektør A.R. Paulsen og konsul G. Wiingaard, som stod for en restaurering i 1956. Ved den lejlighed fik møllen blandt andet det nuværende akselhoved af støbejern. Den blev bygningsfredet i 1959.

I 1983 blev møllen overtaget af landsforeningen »Danske Møllers Venner«. Denne forening stod for en delvis restaurering i 1988-89, hvor møllehuset, foden og vingerne blev sat i stand.

I 2003 overgik møllen igen til lokale hænder, idet den blev overtaget af Kappel Stubmøllelaug, der blev stiftet i 1994, som en lokal støtteforening. Møllen blev færdigrestaureret i 2003-2004 af møllebygger Jens Jørgensen. Det er nu igen muligt at male mel på møllen.

En del af tømmeret i møllen er blevet udskiftet i årenes løb, men noget af det oprindelige er bevaret, herunder den kraftige stub af egetræ, der bærer hele møllen, og som møllen kan drejes rundt om. Møllen er nu rødmalet (svenskrød) og har stråtag.

Når møllen skal køre, påmonteres vindbrætter og kludesejl på vingerne. Møllen drejes op i vinden ved hjælp af en krøjevogn (et transportabelt spil), der fastholdes af pæle rundt om møllen.

Møllens adresse

Kappelvej 4-6, 4900 Nakskov.

Møllen ligger i Kappel sogn, ca. 12 km sydvest for Nakskov, midt imellem landsbyerne Sjunkeby, Knubbeløkke og Vesternæs. Den har matrikel nr. 1 e, Vesternæs By.

Åben Mølle

I sommerperioden er møllen åben hver tirsdag kl. 14-17. Der er gratis adgang, og der vil være én til stede fra møllelauget, som kan fortælle om møllen.

Adgangen til stubmøllen er vanskeligt. Man kan kun komme op i møllen ad »svansen«, så adgangsforholdene er ikke handicapvenlige. Men møllen er også seværdig udefra, fra jorden.

Kontakt

Møllen er normalt låst, men kan åbnes efter aftale. Kontakt: Holger Villadsen, tlf. 54 70 54 08, mail holger@sejrupvilladsen.dk. Yderligere oplysninger på hjemmesiden: www.kappelstubml.dk.

Dansk Mølledag

Der har i mange år været holdt mølledag over hele landet den tredje søndag i juni. Kappel Stubmøllelaug har deltaget i mølledagen, så længe der har været en sådan. Hvis vejret er til det, vil møllelauget køre med møllen og male mel.

Nakskov Fjorddage

Der har i flere år været holdt Nakskov Fjorddage den første weekend i september. Kappel Stubmølle deltager normalt i arrangementet og holder åben mølle (samt kører, hvis der er nok vind).

Møllepladsen

Der er god plads omkring møllen, da møllelauget ejer ca. 2600 kvadratmeter.

I sommerhalvåret er der opstillet 6-7 borde, hvor man kan slå sig ned med medbragt kaffe eller frokost. Der er plads til 40-50 personer.

Der er parkeringsplads for personbiler ved møllen. Busser kan parkere tæt på.

Der er ikke toiletfaciliteter på møllepladsen, men toilettet ved kirkeens parkeringsplads kan bruges.

Kappel Stubmøllelaug

Møllen og grunden omkring den ejes af Kappel Stubmøllelaug, som står for den løbende vedligeholdelse. Man kan støtte arbejdet ved at melde sig ind i møllelauget. Kontingentet er 50 kr. pr. år. Indmeldelse kan ske ved mail til: holger@sejrupvilladsen.dk

Hjemmeside

Møllelauget har egen hjemmeside på adressen: www.kappelstubml.dk. Her kan man læse nærmere om møllen. Der er fotografier, tegninger, beskrivelser, praktiske oplysninger, adresser m.m.

Kildepeje

På møllegrunden, lige syd for møllen, har der tidligere ligget en helligkilde, Hellig Trefoldigheds Kilde. Kilden er nu tilkastet, men den gamle brønd til møllerhuset er blevet frilagt. Der er fremstillet en pjece om den gamle helligkilde. Pjecen sælges for 20 kr.

Årstal og mølleejere

1730: Møllen bygges.

1787: Niels Cornelius Clausen (f. o. 1753) er møller.

1801: Hans Jørgen Eriksen (f. o. 1773) er møller.

1834: Claus Michelsen (f. o. 1793) er møller.

1836: Henrik Christian Hertz (f. 1802) overtager møllen o. 1836 og sælger den i 1866 til sin søn. På stensbjælken i møllen står hans initialer »H : C : H 1844«.

1844: Møllen gennemgår en større modernisering.

1866: Henrik Cornelius Hertz (f. 1836) overtager møllen fra sin far. Han sælger den i 1887.

1887: Rasmus Clausen (f. 1841, søn af en tidligere møller) køber møllen. På en bjælke inde i møllen har han malet sit navn »R. Clausen 1888«.

1915: Christian Clausen overtager driften fra sin far.

1917: Arkitekt Ejner Ørnsholt opmåler møllen.

1920: Niels Peter Nielsen køber møllen og driver den frem 1934, hvor han sælger til enke Caroline F. Larsen.

1936: Møllen sælges til den selvejende institution »Kappel Stubmølle og Hellig Trefoldighedskilde«.

1956: Møllen restaureres og får bl.a. nye vinger og nyt akselhoved fra en mølle i Knubbeløkke.

1957: Ingeniør Anders Jespersen beskriver møllen.

1959: Møllen bygningsfredes.

1983: Danske Møllers Venner overtager møllen.

1989: Møllen restaureres og får bl.a. ny beklædning, ny fod og nye vinger. 2003: Kappel Stubmøllelaug overtager møllen.

2004: Møllen færdigrestaureres, sådan at den igen kan male mel.

Tømmerkonstruktionen forstærkes, teknikken sættes i stand, ny aksel isættes.

(HVI 4.2.10)